

برنام‌خدا

مستندات مبانی سند ملی هوش مصنوعی

پیش‌نویس تنظیم شده توسط: ستاد راهبری فناوری‌های هوشمند حوزه‌های علمیه
ویرایش اول - خرداد ۱۴۰۲

بسم الله الرحمن الرحيم

بر اساس نیاز جمهوری اسلامی ایران به تعیین راهبردهای مواجهه با پدیده نوظهور هوش مصنوعی؛ هر موجود غیرزنده‌ای که عملکردی مشابه ذهن انسان داشته باشد و پیرو مطالبه مقام معظم رهبری، شورای انقلاب فرهنگی سند حاضر را در جهت ایجاد همگرایی و عزم ملی و ایجاد رویکردی یکپارچه و هم‌راستا میان نخبگان حوزه و دانشگاه با نهادهای اجتماعی تهیه و تصویب کرده است.

۱. مبانی

۱/۱. مبانی انقلابی

۱/۱/۱. استکبارستیزی و حمایت از مستضعفین مهم‌ترین مبنای رفتار انقلاب اسلامی ایران در عرصه جهانی است.^۱

۱/۱/۲. تمامی عملکردهای نظام اسلامی باید مبتنی بر سه اصل: عزت، حکمت و مصلحت باشد.^۲

۱/۱/۳. هر عاملی که نفوذ نظام‌های استکباری در ارکان نظام اسلامی را تقویت کند مردود بوده و باید منع شود.^۳

^۱ «یکی از توفیقات شما برجسته شدن شعارهای انقلاب، شعارهای اسلام مثل عدالت‌طلبی، مثل پرهیز از اشرافیگری، حمایت از مستضعفان، استکبارستیزی است، اینها شعارهای اصلی انقلاب است.» رهبری، ۱۴۰۱/۶/۸ و «امام طرفدار جدی حمایت از محرومان و مستضعفان بود؛ امام نابرابری اقتصادی را با شدت و حدت رد میکرد؛ اشرافیگری را با تلخی رد میکرد؛ به معنای واقعی کلمه امام طرفدار عدالت اجتماعی بود؛ طرفداری از مستضعفان شاید یکی از پر تکرارترین مطالبی است که امام بزرگوار ما در بیاناتشان گفتند؛ این یکی از خطوط روشن امام است؛ این یکی از اصول قطعی امام است.» رهبری، ۱۳۹۴/۳/۱۴ و «امام صریحاً در جبهه‌ی مخالف قلدان بین‌المللی و مستکبران قرار داشت، هیچ ملاحظه‌ای نمیکرد. این است که امام در مقابله‌ی میان قلدان و مستکبران و قدرتهای زورگوی عالم با مظلومان، در جبهه‌ی مظلومان بود؛ صریح و بدون ملاحظه و بی‌تقیه این را بیان میکرد. طرفدار جدی مظلومان جهان بود. امام با مستکبرین سر‌آشتی نداشت.» رهبری، ۱۳۹۴/۳/۱۴ و «این انقلاب از آغاز تا امروز نه بی‌رحم و خون‌ریز بوده و نه منفعل و مردد. با صراحت و شجاعت در برابر زورگویان و گردنکشان ایستاده و از مظلومان و مستضعفان دفاع کرده است.» رهبری، بیانیه گام دوم و «شما ای مستضعفان جهان و ای کشورهای اسلامی و مسلمانان جهان بپاخیزید و حق را با چنگ و دندان بگیرید و از هیاهوی تبلیغاتی ابرقدرتها و عمال سرسپرده آنان نترسید؛ و حکام جنایتکار که دسترنج شما را به دشمنان شما و اسلام عزیز تسلیم می‌کنند از کشور خود برانید؛ و خود و طبقات خدمتگزار متعهد، زمام امور را به دست گیرید و همه در زیر پرچم پرافتخار اسلام مجتمع، و با دشمنان اسلام و محرومان جهان به دفاع برخیزید؛ و به سوی یک دولت اسلامی با جمهوریهای آزاد و مستقل به پیش روید که با تحقق آن، همه مستکبران جهان را به جای خود خواهید نشاند و همه مستضعفان را به امامت و وراثت ارض خواهید رساند.» امام، وصیت‌نامه

^۲ «در سیاست خارجی وقتی می‌گوییم عزت، یعنی نفی دیپلماسی التماسی... حکمت یعنی در همه‌ی تعاملهای دو جانبه و چند جانبه خردمندانه عمل کنیم... مصلحت یعنی شناختن موارد انعطاف.» رهبری، ۱۴۰۲/۲/۳۰ و «عزت ملی، روابط خارجی، مرزبندی با دشمن: این هر سه، شاخه‌هایی از اصل «عزت، حکمت، و مصلحت» در روابط بین‌المللی‌اند.» رهبری، بیانیه گام دوم

^۳ «دنایای غرب به برکت دانش خود بود که توانست برای خود ثروت و نفوذ و قدرت دوپست‌ساله فراهم کند» رهبری، بیانیه گام دوم و «امروز مسئله‌ی دنیا، نفوذ قدرتهای استکباری است؛ همه باید جمع بشوند برای اینکه اعلام حضور بکنند، اعلام قدرت بکنند، سینه

۱/۱/۴. مبارزه با استکبار جهانی بدون حمایت از نهضت بیداری اسلامی بر اساس الگوی مقاومت ممکن نیست.^۴
۱/۱/۵. تقویت روابط با دولت‌های غیرمتخاصم عامل مهمی برای خنثی‌سازی انحصارگرایی و افزون‌طلبی استکبار جهانی است.^۵

۱/۱/۶. تلاش برای اعتلای عدالت، قسط و مساوات اجتماعی رکن اصلی حفظ و تداوم انقلاب اسلامی است.^۶
۱/۱/۷. مبارزه با فساد اقتصادی، اخلاقی و سیاسی عامل اصلی مشروعیت و مقبولیت نظام اسلامی است.^۷

۱/۲. مبانی اسلامی

۱/۲/۱. ارتقای معنویت و اخلاق در جامعه رسالت بزرگ همه انبیای الهی در تمامی اعصار بوده است.^۸
۱/۲/۲. ترویج ارزش‌های معنوی از قبیل: اخلاص، ایثار، توکل و ایمان در فرد و جامعه مهم‌ترین هدف دین است.^۹

۱/۲/۳. اخلاق به معنای رعایت فضیلت‌هایی مانند: خیرخواهی، گذشت، کمک به نیازمند، راستگویی، شجاعت،

سپر کنند در مقابل قدرتهای استکباری؛ اصلاً قضیه این است. رهبری، ۱۴۰۲/۲/۲۷ و «امروز یک پدیده‌ای در منطقه‌ی ما وجود دارد که اسمش را گذاشته‌ایم مقاومت؛ و این مقاومت هم فقط در مقابل رژیم صهیونیستی نیست، [بلکه] در مقابل نفوذ استکبار است البته رأس استکبار و شیطان بزرگ آمریکا است منتها منحصر به آمریکا نیست؛ بقیه‌ی دستگاه‌های استکباری هم مستکبرند این مقاومت، مقاومت در مقابل اینها است.» رهبری، ۱۴۰۱/۱۰/۱۱

۴ «صحنه‌ی جهانی، امروز شاهد پدیده‌هایی است که تحقق یافته یا در آستانه‌ی ظهورند: تحرک جدید نهضت بیداری اسلامی بر اساس الگوی مقاومت در برابر سلطه‌ی آمریکا و صهیونیسم...» رهبری، بیانیه گام دوم

۵ «آمریکا و اروپایی‌ها فشار آوردند که ایران منزوی بشود. «انزوا» در اصطلاح سیاست خارجی یعنی قطع رابطه‌ی با کشورها؛ [وقتی] کشورها با یک کشوری رابطه نداشته باشند، میگویند منزوی شد؛ آنچه اتفاق افتاد، نتیجه‌ی عکس داد. بله، رابطه‌ی ما با غربی‌ها ضعیف شد - با آمریکا که رابطه نداشته‌ایم، با اروپا هم رابطه‌ی ما ضعیف شد - اما ما رابطه‌ی خودمان را با آسیا صد درصد محکم‌تر کردیم؛ بعد از این هم همین را ادامه خواهیم داد؛ ما ارتباطات سیاسی و اقتصادی و فنی و علمی خودمان را با بخش مهم کشورهای آسیا ادامه خواهیم داد. در بخشی از پیمانهای مهم عضو شدیم؛ دشمن میخواست ما را منزوی کند، تلاش و توانایی‌های ملت ایران موجب شد که ما بتوانیم در بخشی از پیمانهای منطقه‌ای مهم و مؤثر عضو بشویم؛ منزوی که نشدیم، بعکس، مطرح شدیم و روابطمان با دولتهای منطقه و ملتهای منطقه تقویت شد. ارتباطات قوی با آفریقا و آمریکای لاتین جزو برنامه‌های حتمی ما است و ان‌شاءالله این برنامه را دنبال خواهیم کرد. البته با اروپا هم قهر نیستیم؛ با هر کدام از کشورهای اروپایی و دولتهای اروپایی هم که سیاستهای آمریکا را کورکورانه تبعیت نکنند، حاضریم کار کنیم.» رهبری، ۱۴۰۲/۱/۱

۶ «عدالت در صدر هدفهای اولیّه‌ی همه‌ی بعثتهای الهی است و در جمهوری اسلامی نیز دارای همان شأن و جایگاه است؛ این، کلمه‌ای مقدّس در همه‌ی زمانها و سرزمین‌ها است» رهبری، بیانیه گام دوم و «گنجینه‌ی بی‌نظیر قسط، عدالت بدون تبعیض، چه در زمینه‌ی مسائل اقتصادی، چه در زمینه‌ی مسائل بشری و به طور کلی عدالت اجتماعی؛ این هم یکی از گنجینه‌هایی است که بعثت به ما داده.» رهبری، ۱۴۰۱/۱۱/۳۰ و «پیغمبر اسلام (ص) تشکیل حکومت داد مثل سایر حکومت‌های جهان لکن با انگیزه بسط عدالت اجتماعی. و خلفای اول اسلامی حکومت‌های وسیع داشته‌اند و حکومت علی بن ابیطالب - علیه السلام - نیز با همان انگیزه، به طور وسیع‌تر و گسترده‌تر از واضحات تاریخ است.» امام، وصیت‌نامه

۷ «عدالت و مبارزه با فساد: این دو لازم و ملزوم یکدیگرند. فساد اقتصادی و اخلاقی و سیاسی، توده‌ی چرکین کشورها و نظامها و اگر در بدنه‌ی حکومتها عارض شود، زلزله‌ی ویرانگر و ضربه‌زننده به مشروعیت آنها است؛ و این برای نظامی چون جمهوری اسلامی که نیازمند مشروعیتی فراتر از مشروعیتهای مرسوم و مبنائی‌تر از مقبولیت اجتماعی است، بسیار جدّی‌تر و بنیانی‌تر از دیگر نظامها است.» رهبری، بیانیه گام دوم و «همه باید بدانند که طهارت اقتصادی شرط مشروعیت همه‌ی مقامات حکومت جمهوری اسلامی است.» همان

۸ «معنویت و اخلاق، جهت‌دهنده‌ی همه‌ی حرکتها و فعالیت‌های فردی و اجتماعی و نیاز اصلی جامعه است؛ بودن آنها، محیط زندگی را حتی با کمبودهای مادی، بهشت میسازد و نبودن آن حتی با برخورداری مادی، جهنم می‌آفریند.» همان

۹ «معنویت به معنی برجسته کردن ارزشهای معنوی از قبیل: اخلاص، ایثار، توکل، ایمان در خود و در جامعه است» همان

- تواضع و اعتماد به نفس، جهت‌دهنده همه فعالیت‌های فردی و اجتماعی است.^{۱۰}
- ۱/۲/۴. افزایش شعور معنوی و وجدان اخلاقی رشد ایمانی جامعه را تضمین می‌کند.^{۱۱}
- ۱/۲/۵. مشروعیت هر حکومت به منش و رفتار اخلاقی و معنوی آن و همچنین رواج اخلاق و معنویت در جامعه است.^{۱۲}
- ۱/۲/۶. اخلاق و معنویت نیاز اساسی انسان در همه اعصار است که جز با پیروی از انبیای الهی حاصل نمی‌شود.^{۱۳}
- ۱/۲/۷. جامعه دینی همواره منتظر است تا با ظهور مصلح کل بساط ستمگری و ظلم از عالم برچیده شود.^{۱۴}
- ۱/۳. مبانی ایرانی
- ۱/۳/۱. حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور مهم‌ترین تکلیف جمهوری اسلامی در عرصه ملی است.^{۱۵}
- ۱/۳/۲. استقلال یک کشور بدون حفظ فرهنگ و سنت‌های بومی و سرزمینی ممکن نیست.^{۱۶}

۱۰ «اخلاق به معنی رعایت فضیلت‌هایی چون خیرخواهی، گذشت، کمک به نیازمند، راستگویی، شجاعت، تواضع، اعتماد به نفس و دیگر خلقیات نیکو است. معنویت و اخلاق، جهت‌دهنده همه‌ی حرکتها و فعالیت‌های فردی و اجتماعی و نیاز اصلی جامعه است» همان

۱۱ «شعور معنوی و وجدان اخلاقی در جامعه هرچه بیشتر رشد کند برکات بیشتری به بار می‌آورد؛ این، بی‌گمان محتاج جهاد و تلاش است و این تلاش و جهاد، بدون همراهی حکومتها توفیق چندان نخواهد یافت» همان

۱۲ «مشروعیت من و شما وابسته به مبارزه با فساد، تبعیض و نیز عدالت‌خواهی است. این، پایه مشروعیت ماست. الان درباره مشروعیت حرف‌های زیادی زده میشود، بنده هم از این حرفها بدم؛ اما حقیقت قضیه این است که اگر ما دنبال عدالت نباشیم، حقیقتاً من که این‌جا نشسته‌ام، وجود نامشروع خواهد بود؛ یعنی هرچه اختیار دارم و هرچه تصرف کنم، تصرف نامشروع خواهد بود؛ دیگران هم همین‌طور. ما برای عدالت و رفع تبعیض آمده‌ایم. ما آمده‌ایم جامعه را از مواهب الهی خودش - که مهمترین مواهب الهی در عدالت وجود دارد - و همچنین مواهب اخلاقی و معنوی برخوردار کنیم» رهبری، ۱۳۸۲/۶/۵ و «حاکم اسلامی در قبال مسائل مهم جامعه، در مقابل فقر مردم، در مقابل تبعیض و شکافهای اجتماعی، در مقابل اخلاق و معنویت مردم، در قبال حفظ استقلال کشور و حفظ آزادی مردم - در آن حدودی که اسلام مقرر کرده است - مسؤول است» رهبری، ۱۳۸۱/۱۲/۱۳

۱۳ «پرچم جمهوری اسلامی پرچم عدالت و معنویت است؛ یعنی چیز مبهمی اینجا وجود ندارد. پرچم جمهوری اسلامی همان پرچمی است که انبیا برداشتند» رهبری، ۱۴۰۱/۶/۱۲

۱۴ «انتظار این است که او همه عالم - نه یک نقطه - را سرشار از عدالت کند و قسط را در همه جا مستقر نماید. در روایاتی هم که درباره آن بزرگوار هست، همین معنا وجود دارد. بنابراین انتظار منتظران مهدی موعود، در درجه اول، انتظار استقرار عدالت است» رهبری، ۱۳۸۱/۷/۳۰ و «آن روزی که ان شاء الله تعالی مصلح کل ظهور نماید، گمان نکنید که یک معجزه شود و یکروزه عالم اصلاح شود؛ بلکه با کوششها و فداکاریها ستمکاران سرکوب و منزوی می‌شوند» امام، وصیت‌نامه

۱۵ «وصیت من به همه آن است که با یاد خدای متعال به سوی خودشناسی و خودکفایی و استقلال، با همه ابعادش به پیش، و بی تردید دست خدا با شما است، اگر شما در خدمت او باشید و برای ترقی و تعالی کشور اسلامی به روح تعاون ادامه دهید» همان و «استقلال و آزادی: استقلال ملی به معنی آزادی ملت و حکومت از تحمیل و زورگویی قدرتهای سلطه‌گر جهان است. و آزادی اجتماعی به معنای حق تصمیم‌گیری و عمل کردن و اندیشیدن برای همه‌ی افراد جامعه است؛ و این هر دو از جمله‌ی ارزشهای اسلامی‌اند و این هر دو عطیه‌ی الهی به انسانهاست و هیچ کدام تفصل حکومتها به مردم نیستند. حکومتها موظف به تأمین این دو اند» رهبری، بیانیه گام دوم و «[انقلاب] ثبات و امنیت کشور و تمامیت ارضی و حفاظت از مرزها را که آماج تهدید جدی دشمنان قرار گرفته بود ضمانت کرد و معجزه‌ی پیروزی در جنگ هشت‌ساله و شکست رژیم بعثی و پشتیبانان آمریکایی و اروپایی و شرقی‌اش را پدید آورد» همان

۱۶ «مسئله‌ی حیاتی فرهنگ خیلی مهم است، و یک مجاهدت هوشمندانه در زمینه‌ی علم و فرهنگ لازم است و در جهت درست، که مراکز متعهد رسمی مثل وزارت ارشاد، مثل سازمان تبلیغات، مثل دفتر تبلیغات، مثل صدا و سیما، مثل شورای عالی انقلاب فرهنگی در درجه‌ی اول، مخاطب این درخواست هستند و در درجه‌ی دوم - حالا درجه‌ی دوم نمیشود گفت - طبعاً فعالان فرهنگی گسترده‌ی در سطح کشور که بحمدالله کم نیستند و زیادند. همه حقیقتاً باید به این مسئله‌ی حیاتی فرهنگ برسند و اهمیت بدهند» ۱۴۰۱/۱/۲۴ و «قدرت ملی که می‌گوییم یک امر مرگب است، یک مجموعه است؛ یک مجموعه‌ی بهم‌پیوسته است. قدرت ملی را در یک نقطه‌ی

- ۱/۳/۳. احترام به قومیت‌های ایرانی، ادیان و مذاهب و حفظ سنت‌های غیرتفرقه‌انگیز مهم‌ترین عامل وحدت‌بخش ملی است.^{۱۷}
- ۱/۳/۴. تقویت هویت ملی، باور و امید به پیشرفت از سنین کودکی تا جوانی و بزرگسالی محور حفظ استقلال است.^{۱۸}
- ۱/۳/۵. حفظ آزادی اجتماعی به معنای حق تصمیم‌گیری، اندیشیدن و عمل کردن برای همه افراد جامعه الزامی است.^{۱۹}
- ۱/۳/۶. ترویج سبک زندگی غربی در ایران سبب زیان‌های اخلاقی، اقتصادی و سیاسی به کشور است.^{۲۰}
- ۱/۳/۷. گسترش و پیشرفت مرزهای علم و پژوهش آشکارترین وسیله عزت و قدرت هر کشوری است.^{۲۱}

خاصی، در یک جریان و حرکت خاصی نباید دید، [بلکه] یک امری است که مجموعه‌ای از عناصر وجود دارد که اگر اینها جمع شد، قدرت ملی به وجود می‌آید که حالا من چند مورد از اینها را ذکر میکنم... یک رکن دیگر، فرهنگ و سبک زندگی است؛ این هم یک رکن قدرت است. اگر چنانچه [یک ملت] از لحاظ سبک زندگی، تابع و اسیر دیگران و تابع بدون رأی و نظر دیگران باشند و فرهنگ مستقر خودشان را نداشته باشند، طبعاً این ضعف شدیدی در قدرت ملی است.» رهبری، ۱۴۰۰/۱۲/۱۹

^{۱۷} «بی تردید رمز بقای انقلاب اسلامی همان رمز پیروزی است؛ و رمز پیروزی را ملت می‌داند و نسل‌های آینده در تاریخ خواهند خواند که دو رکن اصلی آن: انگیزه الهی و مقصد عالی حکومت اسلامی؛ و اجتماع ملت در سراسر کشور با وحدت کلمه برای همان انگیزه و مقصد.» امام، وصیت‌نامه و «یکی دیگر از خطوط اصلی تفکر امام و راه امام و خط امام مسئله‌ی وحدت ملی است و توجه به توطئه‌های تفرقه‌افکن؛ چه تفرقه‌ی بر اساس مذهب، شیعه و سنی؛ چه تفرقه‌ی بر اساس قومیتها، فارس و عرب و ترک و کرد و لر و بلوچ و امثال اینها. تفرقه‌افکنی یکی از سیاستهای قطعی دشمن بود و امام بزرگوار ما از اول بر روی وحدت ملی و اتحاد آحاد ملت، یک تکیه‌ی کم‌نظیر داشت که این یکی از خطوط است. امروز ما این خط را هم باید دنبال بکنیم.» رهبری، ۱۳۹۴/۳/۱۴

^{۱۸} «ما توصیه میکنیم باید ایمان و امید را تقویت کرد. دشمن تلاش میکند ایمان و امید را از بین ببرد. حفظ استقلال ملی، به ایمان و امید است. حفظ عزت ملی، حفظ منافع ملی، با ایمان و امید است؛ اینها همه دشمن دارد. حفظ منافع ملی ما دشمنان عنودی دارد، دشمنان لجوجی دارد؛ هر کاری از دستشان بریاید میکنند و تا امروز کرده‌اند» رهبری، ۱۴۰۲/۳/۱۴ و «یکی از چیزهایی که از معلمین عزیز و محترم انتظار میرود این است که احساس هویت ایرانی و اسلامی و شخصیت ملی را در کودکان این کشور باید زنده کنید. مسئله‌ی زبان مهم است، مسئله‌ی ملت مهم است، مسئله‌ی پرچم مهم است؛ دلبسته باید باشد؛ اینها چیزهای لازمی است، اینها اساسی است. بایستی این شناخت را، این هویت‌شناسی ملی و شخصی را در دانش‌آموز زنده کنید؛ [دانش‌آموز] باید به ایرانی بودن خودش افتخار کند. البته افتخار هم دارد. فقط هم با اینکه [بگوییم] «افتخار کنید»، با توصیه، درست نمیشود. حالا بعد من در باب کتابهای درسی عرض خواهم کرد؛ مفاخر ملی، سابقه‌ی فرهنگی، عزت تاریخی، وقتی که به نوجوان و جوان نشان داده بشود، در او احساس عزت به وجود می‌آید. دیگران تاریخی ندارند، برای خودشان تاریخ درست میکنند، فیلمش را هم میفرستند اینجا در تلویزیون ما پخش میشود؛ نه چنان قهرمانهایی دارند، نه چنان آدمهایی دارند، [ولی] درست میکنند؛ هنر است، هنر فیلم‌سازی است. ما این همه گذشته‌ی تاریخی‌ی پر از حماسه و پر از شجاعت و پر از صفات عالی‌ه‌ی بشری و انسانی و اجتماعی داریم» رهبری، ۱۴۰۲/۲/۱۲

^{۱۹} «استقلال و آزادی: استقلال ملی به معنی آزادی ملت و حکومت از تحمیل و زورگویی قدرتهای سلطه‌گر جهان است. و آزادی اجتماعی به معنای حق تصمیم‌گیری و عمل کردن و اندیشیدن برای همه‌ی افراد جامعه است؛ و این هر دو از جمله‌ی ارزشهای اسلامی‌اند و این هر دو عطیه‌ی الهی به انسانهاست و هیچ کدام تفضل حکومتها به مردم نیستند. حکومتها موظف به تأمین این دو اند. منزلت آزادی و استقلال را کسانی بیشتر میدانند که برای آن جنگیده‌اند. ملت ایران با جهاد چهل‌ساله‌ی خود از جمله‌ی آنها است. استقلال و آزادی کنونی ایران اسلامی، دستاورد، بلکه خون‌آورد صد‌ها هزار انسان والا و شجاع و فداکار است» رهبری، بیانیه گام دوم

^{۲۰} «تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران، زیانهای بی‌جبران اخلاقی و اقتصادی و دینی و سیاسی به کشور و ملت ما زده است؛ مقابله با آن، جهادی همه‌جانبه و هوشمندانه می‌طلبد» همان و «هوشیاری دائم، شناخت دقیق ضعفهای فرهنگی در عرصه‌هایی نظیر اجتماع، سیاست، خانواده، سبک زندگی و دیگر عرصه‌ها و تلاش برای دستیابی به راه‌حل‌های عالمانه برای رفع نقاط ضعف و ترویج گزاره‌های صحیح فرهنگی، از الزامات اساسی مهندسی فرهنگی کشور است» رهبری، ۱۴۰۱/۹/۱۵

^{۲۱} «باید از مرزهای کنونی دانش در مهم‌ترین رشته‌ها عبور کنیم» رهبری، بیانیه گام دوم و «دانش، آشکارترین وسیله‌ی عزت و قدرت یک کشور است» همان